

HistoryLab.cz

Práce s prameny v historickém vzdělávání
Jaroslav Najbert (jaroslav.najbert@ustrcr.cz)

Vzdělávání pro budoucnost, 22. 3. 2019

HistoryLab projekt TAČR

- České vysoké učení technické (FEL)
- Nakladatelství Fraus
- Masarykův ústav a Archiv AVČR
- Občanské sdružení Antikomplex
- Pedagogická fakulta UK
- Ústav pro soudobé dějiny AVČR
- Ústav pro studium totalitních režimů

Jak a proč pracovat s fotografií ve výuce?

- Názornost?
- Rozšířená praxe fotografování
- Příležitost pro rozebrání obrazu
- Fotografie zachycují dobový kontext
- Příklady manipulace s fotografií
- Příležitost pro rozvoj kritických kompetencí

Stávající využití fotografií v učebnicích dějepisu?
Tváře politiků: fotografie jako ilustrace.
Dějepis 9: Moderní dějiny, Prodos 2008.

Dějepis 9

Klement Gottwald (1948–53).

Antonín Zápotocký (1953–57).

Antonín Novotný (1957–68).

Možné využití fotografií v učebnicích dějepisu?
Tváře „obyčejných lidí“: fotografie jako pramen k analýze.
Das waren Zeiten 4, Buchner 2008.

zu beklagen. Zu dieser Zeit befanden sich etwa drei Millionen sowjetischer Soldaten in deutscher Kriegsgefangenschaft. In den Lagern kam es in den fol-

M 5 Passfotos von S. I. Petrova aus Leningrad.

Die drei Aufnahmen stammen vom Mai 1941, Mai 1942 und Oktober 1942.

HistoryLab garantuje
výběr vhodných
fotografií

Reflexe z focus group

„Mně se ještě povedlo, že zrovna v té třídě, to byla klukovská třída, elektrikáři, že mají vietnamského chlapce. Myslím, že v té pozici z kraje studia byl. On tak rozuměl, nerozuměl. Tak to hezky šlo. Dělala jsem to v hodině občanky, takže ty mezipředmětové vztahy tam fungovaly. U většiny fotek se mi líbilo, že se to dalo vztáhnout k současným problémům. I s tou Sýrií nějaká paralela, případně i takové ty... Obraz prezidenta, jestli má viset ve třídě nebo ne, proč ne...“

Focus groups

„Jako pozitivní mě překvapilo a bylo příjemné, když jsme to dělali jako skupinovou práci, tak ve chvíli, kdy byli ve skupinkách tři čtyři, aby nám to vyšlo, tak se opravdu zapojovali všichni. Všichni měli snahu tam něco napsat, něčím přispět. Probudili se i ti, kteří normálně nic nedělají.“

Cíle aplikace Historylab

- Podpora dovedností
- Systematická a konceptuálně podložená (scaffolding) práce s prameny
- Motivace, zapojení žáků do výuky
- Flexibilita – různé způsoby integrace do výuky
- Využití digitálního prostředí pro učení – osvojování metody krok po kroku (scaffolding)
- Bezpečné prostředí pro tvořivou práci

Srovnání dvou fotografií

Historická změna

<http://historylab.ebadatelna.cz/test/ustr/horni-vysoke/>

Proč se to změnilo?

Zkuste se zamyslet nad tím, co vedlo k vyznačeným změnám. Sepište události, které mohly mít na tuto proměnu vliv, a zdůvodněte proč.

Myslím, že obyvatelé vesnice chtěli odstranit vše německé, změnit celý ráz obce. Nechtěli si připomínat léta, kdy byla vesnice německá.

Jakou funkci měl dům na fotografii z roku 1925? Jakou funkci má podle vás dnes?

Dům mohl sloužit jako prostor pro nějaký podnik, obchod, možná hospodu. Dnes slouží pravděpodobně jako obyčejný rodinný dům.

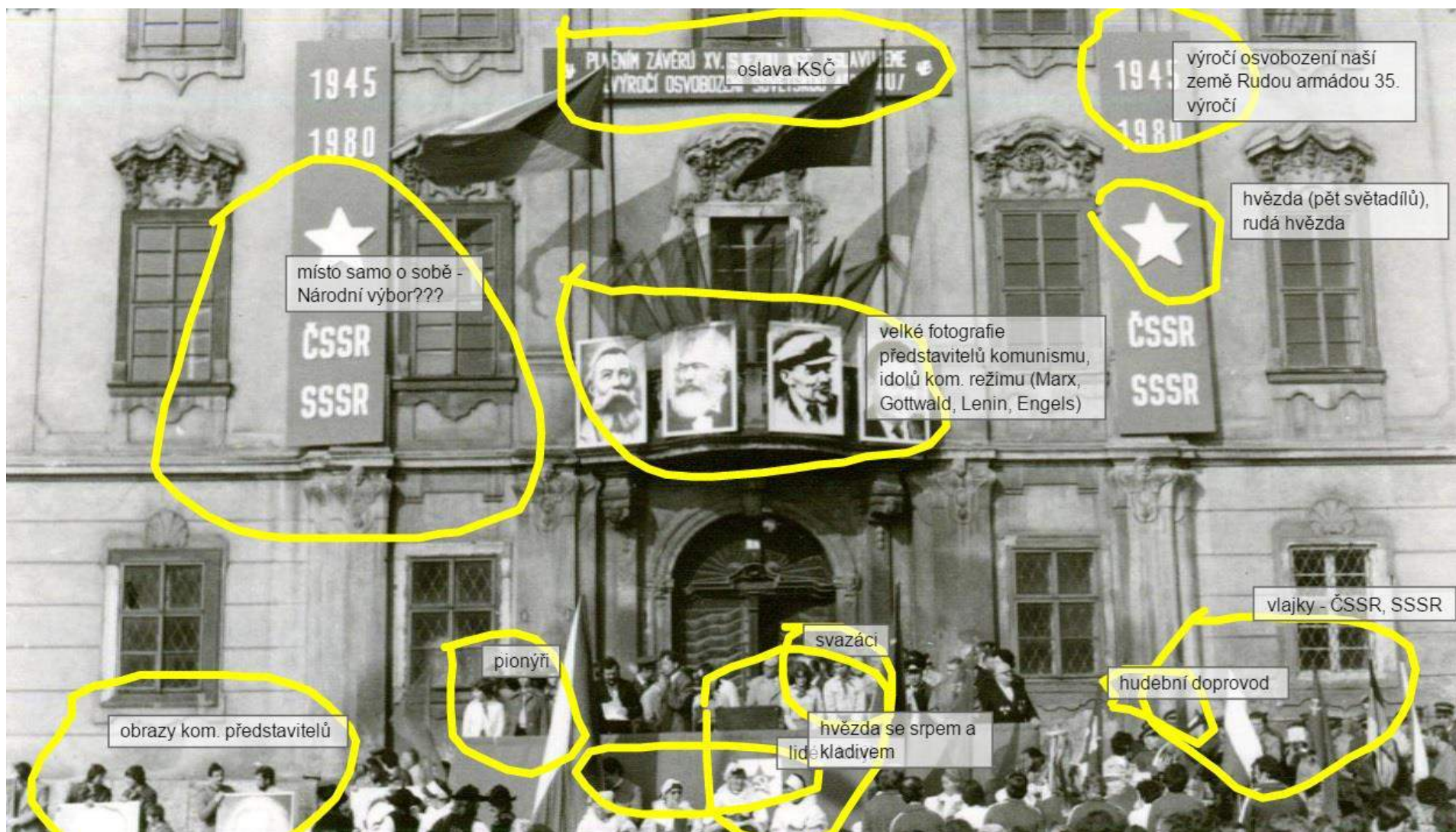
Pokuste se z fotografií vyvodit, jak se změnil život v obci.

undefined

Prohlédněte si fotografii.

Popis historické fotografie

Interpretace historické fotografie

Co se podle vás děje na fotografii?

Probíhají oslavy osvobození
ČSSR. Je to povinné, oslava
komunistické strany.
Zastoupeni: představitelé,
děti, pionýři - mladá generace
- symbol pokračování kom. do
dalších generací.
Reprezentanti lidu- hudebníci,
lidé v krojích.

Co byste se o události nebo fotografii chtěli ještě dozvědět?

Kde přesně to je, dům?
Kdo důležitý tam byl přítomen?
Měli problém ti, co nepřišli?
Proč je to tam, kde to je? Proč
Polička?

Jaký měla oslava smysl?

- povzbudit obyvatele pro věc
komunismu, udržení respektu,
ukázat, kdo je tady vůdce, lidová
zábava, zároveň ale měla
postrašit - nejsi s námi? -
podívej, kolik nás je....

Základní údaje o testování

- Proběhlo v listopadu a prosinci 2016
- Zúčastnilo se 49 učitelů různých typů škol (49 dotazníků)
- Získali jsme 232 protokolů k testování konkrétních cvičení
- Zastoupení různých typů škol: 47% ZŠ, 35% gymnázia, 18% SŠ
- Získali jsme 2514 žákovských dotazníků
- Máme 2659 odevzdaných cvičení
- Testování se zúčastnilo cca 940 žáků

Výsledky testování: hodnocení učitelů

Konkrétní reakce žáků

	počet případů	podíl
Práce s aplikací vedla k diskuzi, dohledávání	67	29%
Práce s aplikací žáky zajímala, bavila, aktivizovala	48	21%
Jiné	30	13%
Bez problémů, bez zvláštních reakcí plnili úkoly	16	7%
Žáci učitele překvapili (dokázali víc než čekal)	14	6%
Žáci byli nejistí (v zařazení historickém kontextu)	12	5%
Žáci byli překvapeni některými skutečnostmi	9	4%
Učitel musel žáky do práce nutit, nechtělo se jim	3	1%
Žákům se nedařilo dobře formulovat odpovědi	2	1%
Celkem	232	

Pozn.: kódované odpovědi na otevřenou otázku "Napište nám, prosím, o konkrétních reakcích žáků (jejich otázky, postřehy, nejistoty atp.)" v protokolu učitele

Využití dalších pramenů

Dějiny na náměstí
národní symboly náměstí

Cvičení je zaměřené na promyšlení role národních symbolů a symbolických míst při důležitých historických událostech. Z□...

Korejské děti v české škole
propaganda

Cílem cvičení je pomocí fotografie spojit znalosti československých i světových poválečných dějin s debatou o komplexních ot□...

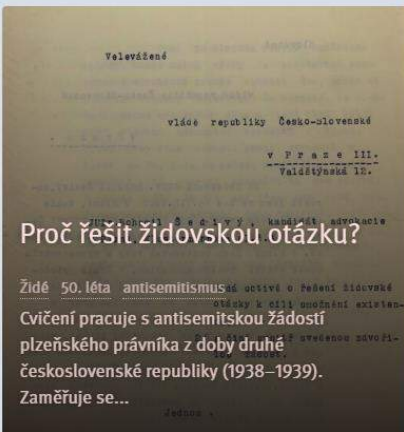
Napalm Girl
válka Vietnam fotografie

Cvičení se zaměřuje na práci s jednou z ikonických fotografií, které přispěly k ukončení války ve Vietnamu. Jedná se o sním□...

Prezident Masaryk na fotografii
T. G. Masaryk kult osobnosti

Cvičení se zaměřuje na práci s jednou historickou fotografií. V rámci analýzy popisují žáci krajinné prvky, objekty, postavu a□...

Proč řešit židovskou otázku?
Židé 50. léta antisemitismus

Cvičení pracuje s antisemitskou žádostí plzeňského právníka z doby druhé československé republiky (1938–1939). Zaměřuje se□...

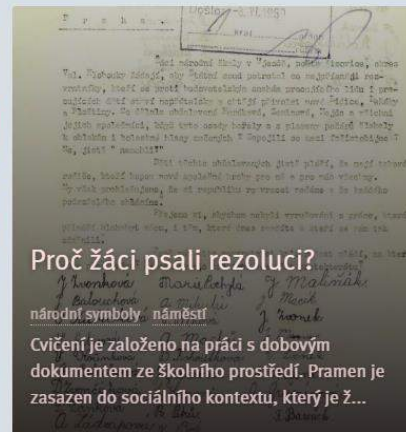
Proč vystavovali obraz T. G. Masaryka?
T. G. Masaryk kult osobnosti

Cvičení se zaměřuje na práci s obrazem jako historickým pramenem. V rámci analýzy popisují žáci zobrazení prezidenta Masaryka□...

Proč vznikl školní obraz?
T. G. Masaryk náměstí

Cvičení se zaměřuje na práci s fotografiemi a školním obrazem jako historickými prameny. V rámci analýzy popisují žáci fotogr□...

Proč žáci psali rezoluci?
národní symboly náměstí

Cvičení je založeno na práci s dobovým dokumentem ze školního prostředí. Pramen je zasazen do sociálního kontextu, který je ž□...